

Mikus Anikó DISZNÓÖLÉS

 ligetmuhely.com/mikus-aniko-disznooles/

Cérnavékony láb, bőrt bökődő borda, hullámcsattal föltűzött, rövid haj, rózsaszín keretes szemüveg, drótos szárral a fül mögé erősítve, operálásra váró kancsal szem. Így festettem hét-nyolcévesen. Akkori tanító nénim megüzente a családnak: a gyermek alultáplált. Szegény anyám teljesen odalett, csak sírt, hallgathattuk napestig, hogy nem éli túl ezt a szégyent.

Velünk élő anyai nagyanyám nem sírt, de nem is finomkodott:

– Verje fejbe a tanítónőt legszebb napján a nagyharang úgy, hogy arról kolduljon!

Mama naponta főzött meleg ételt a családnak, vastag szelet zsíros kenyereket kaptunk tőle a bátyámmal, sóval,

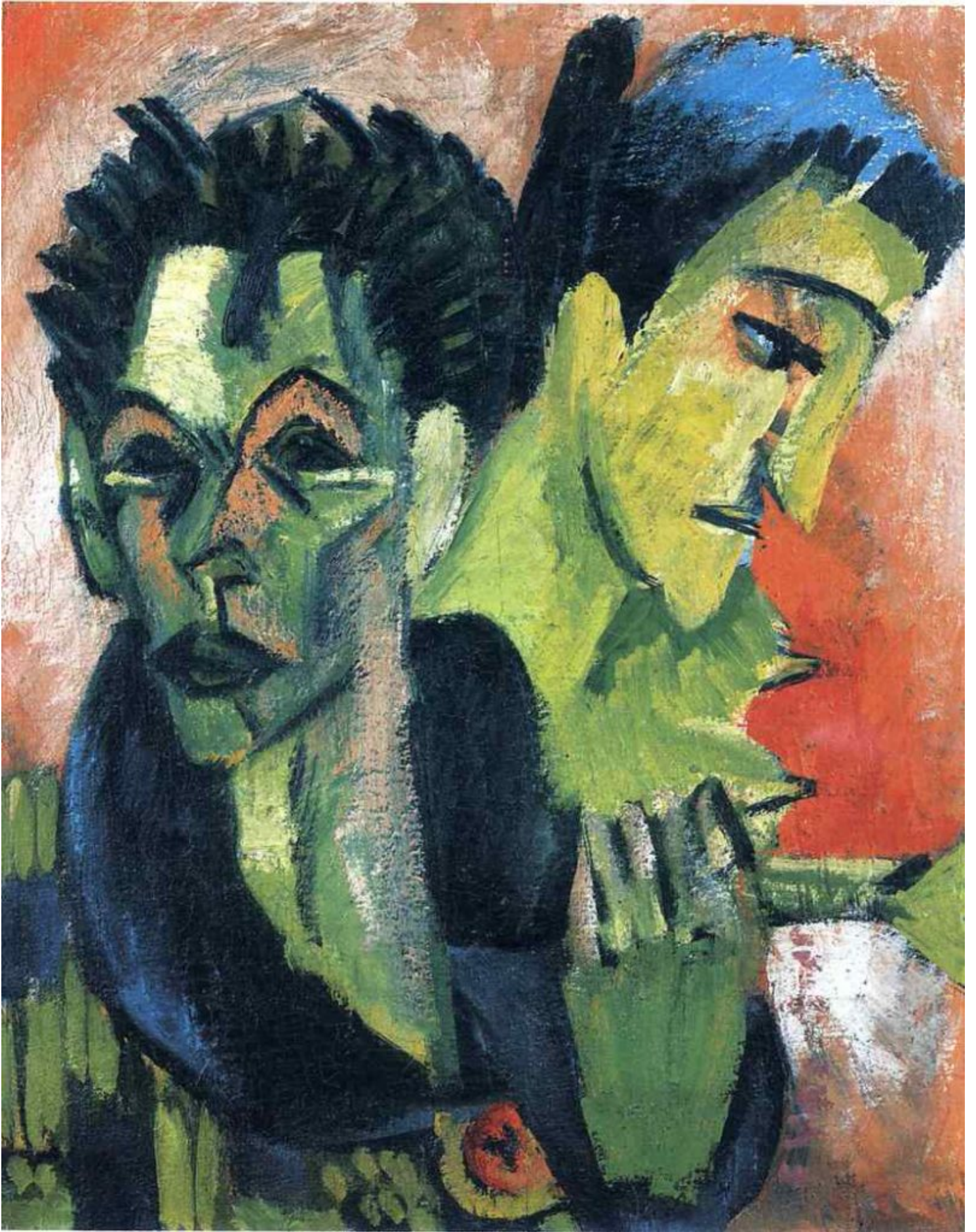
piros paprikával, nyáron kovászos uborkával. Mindig állt az asztalon kosárban gyümölcs, télen tököt sütött. Apa csak nevetett a tanító néni marhaságán, anya azonban ellentmondást nem tűrően kijelentette: híznom, erősödnöm kell, punktum!

Apai nagyszüleimtől, az alföldi, tanyasi paraszteberekől cudarul félttem, de anya eldöntötte, náluk töltöm az idei vakációt. Nagyanyám epésen megjegyezte, hogy lapos mellű tanítónőmet is vihetnénk magunkkal, és beverhetnénk karónak a futóbab mellé.

ide menekültem

Vertfalú, hosszúkás, két szobából és egy konyhából álló, szalmatető házban laktak az öregek. A lakóépület mellé ragasztottak egy kamraszerűséget is, az udvarról nyílt a bejárata. A konyha simított földes volt, a szobákban deszkapadló, azon rongyszőnyegek. A szalmatető alatt padlás, ide menekültem sírni. Túloldalról nyílt a szemközti tehénistálló. Melléje tapasztva egy terménytárolóféle és a tyúktól, legvégén pedig a disznóól. Benne két hízó, név szerint Csipás és Korpás.

Nagyapám a konyhában aludt sezlonon, én nagyanyámmal a második szobában. A fal mellett, kétoldalt álltak az ágyak, középen asztal, székek. Vastag dunna alatt, reszketve hallgattam első estémen, miket kell betartanom, mert csak így lesz nyele a szónak. Minden reggel megiszom egy bögre frissen fejt tejet, melléje kapok karéj vajjas vagy zsíros kenyeret. Délelőtt annyi gyümölcsöt eszem, amennyit akarok, de kérhetek tejfölt, túrót, zsírt vagy vaját is kenyérral. Ebédre és vacsorára jó sűrű főzeléket kapok, feltétnek tojást vagy csirkehúst. Lefekvés előtt jöhet a bögrényi aludttej, ami jót tesz az emésztésnek. Éjszaka kimennem tilos, mert a napközben láncra kötött kutya reggelig szabadon járkal a bekerített tanyaudvaron és elevenen megesz! Ha pisilnem kell, az ágy alatt megtalálom a bilit. A betongyűrűs kútra felmásznom tilos, mert a kút szelleme megbűvöl, és leránt magához!

– Ha szépen szót fogadod, olyan kövér leszel, mint odaki' a két hízó az ólba'! Meglásd, fog majd apád és anyád örülni nagyon! – mondta nagyanyám, aki a legnagyobb melegben is kendőben aludt.

Első este sírni sem mertem. Nagyapám bejött hozzám, ezer ránc az arcán, bagótól sárga bajusz az orra alatt, pergamenszerű bőre ráfeszült a bordájára. Megsimogatta az arcomat, rám mosolygott foghíjas szájával: – Aztán aludjál ám jól, te jányka!

– Nini! Nagyapa is alultáplált! – súgtam nagyanyámnak.

– A nyavalya törje ki még a szék lábát is, amire ráül, dehog alultáplált az! Elitta minden eszit, aztán nézd'a, itt maradt nekem majomnak! Aludjunk, no!

Másnap reggel nagyanyám a tehénistálló ajtajába állított. Kezemben kétfülű, hasas bögre, a sajtárba fejt friss, meleg tejből öntött, majd kenyérért szalajtott a földes konyhába. Megfogtam a vászonba csavart veknit, kivitem az udvarra, és magasra emelve mutogattam a fecskéknek. Összevissza ugrándoztam, a fecskék villámgyorsan repkedtek a fejem felett, igyekeztem mindegyikkel megláttatni a kenyeret.

– Né'da! Mi'csinász, te penészvirág? – dörrent rám nagyanyám, épp teli sajtárral igyekezett a konyhába.

– Madárlátta kenyeret fogok enni a tejecskéhez, mint a mesében!

Nagyanyám úgy nevetett, hogy még a lazára kötött kendője is a vállára esett. Letette a fehér zománcos sajtárt a földre, engem pedig a lába közé kapott.

– Jaj, te jány! Akárcsak az a zsvány nagyapád, olyan vagyol te is! Kimagyarázol mindent, pedig még ki se' látszol a fődbő', te!

Letört egy darabot a kenyérből, kezembe adta, beterelt a konyhába a hasas, kétfüles bögréhez, mukkanás nélkül megettem, megittam mindent.

Akkor kezdtem gyanakodni, amikor Csipás és Korpás combjait kellett szemügyre vennem az ólban, majd a sajátomét.

– Fogpiszkálónak is kevés volna ez a két pipaszár, ni! – csapkodta meg nevetve a lábamat nagymama. – De egyet se búsulj, mire vágásra kerülnek a hízók, lehet, hogy téged is bekapunk, hamm!

Fent a padláson aludtak a tanya egerésző macskái, előttük mertem csak sírni. El is panasztam nekik, hogy engem is megesznek Csipással és Korpással. Akiiket szintén elsirattam, magammal együtt.

huss!

Pár nap múlva bizalmasan elmondtam Korpásnak és Csipásnak, hogy szökni készülök. Bottal vakarásztam a hátukat, elégedetten rőfőrésztek, fehér szempillájuk alól barátságosan néztek rám. Megígértem nekik, hogy őket is magammal viszem, megkeressük az állomást, felszállunk a vonatra, és huss! már otthon is leszünk!

Hétvégén megérkeztek látogatóba a szüleim, majd kiugrottam a bőrömből örömben. Még az sem tudta elrontani a kedvemet, hogy a bátyám is velük jött. A szederfa alá terítettünk ebédre, ott elstutogtam anyának, hogy nem akarok meghízni, mert akkor nagymama és nagypapa levág engem is, mint a hízókat.

Bátyám meghallotta a susmorgásomat, és nagyképűen leintett:

– Eszméletlen hülye vagy, az is maradsz!... Tényleg itt kell maradnom ezzel a kis szerencsétlennel?

Ráöltöttem a nyelvemet, anya megnyugtató, hogy egyet se féljek, gyerekeket nem szoktak levágni.

– Na, kanalakat ajtófélfára akasztani, mehettek játszódni! – bontott asztalt nagyanyám az ebéd végeztével.

Bátyám elment valamerre, én a felnőttek közelében maradtam hallgatózni. Anya megkérte nagymamát, hogy ne ijesztessen a hízással meg a levágással, hiszen én még mindent elhiszek.

– Jaj, de széleslátású lettél, mióta pesti naccságát csinált belőled a fiam, na! Szólj már te is valamit, mit kukulsz! – böközte meg nagyanyám mérgesen a nagyapámat.

Apa sosem szerette a veszekedést, most is felmutatta egyik tenyerét anyának és a szüleinek.

– Látjátok? Az ujjunk se egyforma, mi sem vagyunk egyformák, kössön hát mindenki csomót a nyelvére!

Kora este a szüleim visszamentek Pestre, én továbbra is a tanyán maradtam, de most már a bátyámmal együtt. Aznap este nagypapa nagyon berúgott, gajdolászott magának az udvaron, nagyanyám kulcsra zárta a ház ajtaját.

– Majd megalszik a vén marhája az istállóba', dehogy kő nekem idebe' randolírozni! A rosseb egye meg, reggel megint nem lesz magánál, az állatok meg majd rínek, csinálhatok megint mindent egyedül!

Kilestem a szoba kicsinyke ablakán, nagypapa észrevett, két kézzel megtámasztotta a falat, s bekiáltott.

– Szomjúságnak ital az orvossága, igaz-e jányka? – Zsíros kalapját a tarkójára tolta, egyik kezét a magasba emelve táncikált az ablak előtt, majd lecsúszott az ablak alá. Onnan kiabált befelé a bátyámnak: – Gyerek, kinőtt-e már a bajuszod, muti csak!

megkergült disznók

Másnap, mire felébredtünk, nagypapa már nem volt otthon, elment dolgozni a helyi tsz-be, ahol sertéseket gondozott. Cifra és Csillag alól kitrágyázott, megfejte őket, a kutyát megkötötte. Nagymama kiganézott a disznók alól, kieresztette a csirkéket, aztán elment a vásárba két megpakolt kosárral. Tejfölt, túrót, vaját árult, csereberélt. Bátyám gondjaira bízott, akinek első dolga volt kiengedni a zárt tanyaudvarra Csipást és Korpást. Ráhasalt a hátukra, visítózva lovagolt rajtuk, én is visítóztam, de leginkább az ijedtségtől. A fűrészbak melletti hordó tetejére ugrottam, nehogy nekem jöjjenek a megkergült disznók. De az egyik sipítózó jószág fejjel épp a hordónak rontott, az felborult, én a fűrészbakra estem. Bömböltem a fájdalomtól, a láncra kötött vad házórző, Pici felágaskodva, hörögve ugatott, teljes volt a zűrzavar. A bátyám bepánikolt, próbált rendet tenni, közben megígértette velem, senkinek sem mondom el, hogyan sérültem meg. Vigaszt keresve, feledve a szigorú tiltást, a kutyához mentem, elé guggoltam, és könnyezve néztem a szemébe. Az addig lihegő, nyálát folyató Pici lehasalt, szagolgatott, én pedig óvatosan simogattam. Bátyám már visszaterelte az ólba a disznókat, végre csend lett. Ám a korábbi visítózás-ugatás áthallatszott a szomszéd tanyára, s onnan átjött egy asszony, aki a látványtól, hogy a fenevaddal lát, kővé meredt. Sötétedés után soha senki nem mert a nagyszüleim tanyájához közelíteni. Az asszony ráparancsolt a bátyámra, hogy eridjen gyorsan a piacra nagyanyánkért, mondja neki, siessen haza, ha élve akarja látni még az unokáját... Nagymama elkétkülten érkezett, Pici tudomást sem vett róla. Viháncolva firgett-forgott a kezem alatt, gyömöszölve szerettem, ahogy csak tudtam.

Nagyanyám üvöltött:

– Héj, az iskoládat, gyer'ide!

Nagymama nézte orrom alatt az odaszáradt vért, repedt szemüvegemet, könnytől és portól maszatos arcomat, lehorzsolt térdemet.

Percig sem habozott, elkapta a nyakamat és úgy elfenekelt, hogy csak na! Bátyám lapítva farigcsált közben, egy szót sem szólt. Újra bömböltem, próbáltam szabadulni az ütlegek alól, nagyanyám meg sziszegve mondogatta:

– Nesze neked! Na még egyet, hogy megtanuld, nem mehetsz a kutya közelébe, az anyádat! Mért tud a bátyád szót fogadni, és te mért nem, mi? Nesze!

A verés után kimenekültem a tanya mögötti dinnyeföldre, kerestem egy botot, és egymás után ledöftem a félérett dinnyéket. Aztán kimerülten elaludtam. Az ordibálásra riadtam föl, hogy ez az istenátká jány nem elég, hogy megeteti magát a kutyával, még a dinnyést is szétverte! Na, több se kellett nekem, futottam nagymama elől, ahogy csak a lábam bírta! Elrejtöztem a padláson a dióval teli kosár mögött, ott újra álomba sírtam magam.

Este nagyapám a térde közé vett, szelíden rám nézett.

– Ej'szen ez csak egy jányka, elkél majd ilyen sovánkán, hóborkásan is, akárki meglássa! Jaj te, ha bajuszd vóna, egészen olyan vónál, mint én e! Jól feltűzelted a nagyanyádat a dinnyepüföléssel, megkapta a magáét, mi?

Nagyapa elégedetten göcögött, simogatta vékonyka karomat, fújkalta levegővel a sérült hátamat. Vödör vizet vett maga mellé, belemártogatott nedves törülközővel gyengéden lemosogatta rólam a koszt, hűtötte sebeimet. Bizalmasan elmeséltem neki, hogy Pici kutyával úgy összebarátkoztam, akár éjszaka is kijöhetnek hozzám, bizony ám!

– Még ilyen! Ezt aztán megnézem magamnak! – ámuldozott nagyapa. Kihúztam soványka testemet és mentünk Picihez. A drótszőrű, sárgásszínű kutya vinnnyogva lehasalt elém, teli pofával nevetett rám, miközben vakargattam a füle tövét. Nagyapa motyogott valamit a bajsza alatt, hogy ez valami szemfényvesztés lehet, de azt is mondta, hogy lám csak, micsoda bűbáj jányka vagyok, még ezt a fenevadat is elvarázsoltam.

Másnap reggel nagyapa magával vitt minket a tsz-be. Kigyalogoltunk az útra, ott felvett egy teherautó, lecsücsültünk a padkára az emberek közé. Mikor megérkeztünk, tengersok disznót láttunk az ólakban, iszonyú bűdös volt és nagy hangzavar. Láthattuk, ahogy megkezdik a gondozók a kiganézást, tiszta szalma terítését, moslék készítését. Nagyapa a szoptatós anyakocák körül sürgölődött, néha felmarkolt egy-egy kismalacot, azok meg visítottak, ahogy a torkukon kifért.

– Na, bátyámuram – veregette hátba nagyapámat egy fiatalember –, látom, otthonra már meg is lesz a vérfogó lány az idei vágásra, mi?

malacvisítás

Rám néztek mind a ketten, nevettek. Még jó, hogy nagyapa magához húzott, mert én csak a vér szót értettem meg, s ettől kifutott minden vér a lábamból! Semmi sem érdekelt már, pedig mindenki igyekezett a kedvünkben járni. Malacvisítás, hízlalás, vér, levágás, e körül forogtak a gondolataim.

Újabb hétvége következett, szüleim ismét meglátogattak. Tele voltam még kék-zöld folttal, de tartottam a titkot, nem árultam be a bátyámat. Azt viszont nem hallgattam el, hogy nagyanyám megvert a kutya miatt.

Több se kellett anyának, máris pakolta a holminkat, közölte, hogy egy percig sem tűri el, hogy verjék a gyerekeit. Láttam, apa is mérges a verésért, hiába magyarázott kézzel-lábbal nagymama, hogy csak az érdekemben tette.

Búcsúzól megölelgettem Pici kutyát, miközben nagyanyám teátrálisan szűzanyázott. Elfutottam Cifrához és Csillaghoz, megveregettem a farukat, és megköszöntem nekik a tejecskét. Csipást és Korpást hagytam utoljára, nekik is akartam valami kedveset mondani, de csak zokogtam az ól előtt. Nagyapa végül szelíden segített, két tenyerét a hátamra tette, és betolt a hízókhoz.

– Ne haragudjatok, hogy nem tudlak titeket magammal vinni, de nem lesz semmi bajotok! Ugye? – néztem nagyapámra. Ő csak dörzsölgette borvirágos orrát, motyorászott valamit, miközben térdével próbálta eltolni a disznókat.

Ősszel újra beültem az iskolapadba. Vénnek, sérülékenynek, titkok tudójának éreztem magamat.

kép | Ernst Ludwig Kirchner festményei